

Pasienters reise med hofteartrose

—
Espen Andreas Brembo, HBV/UiO

Heidi Kapstad (PhD), Dekan HBV

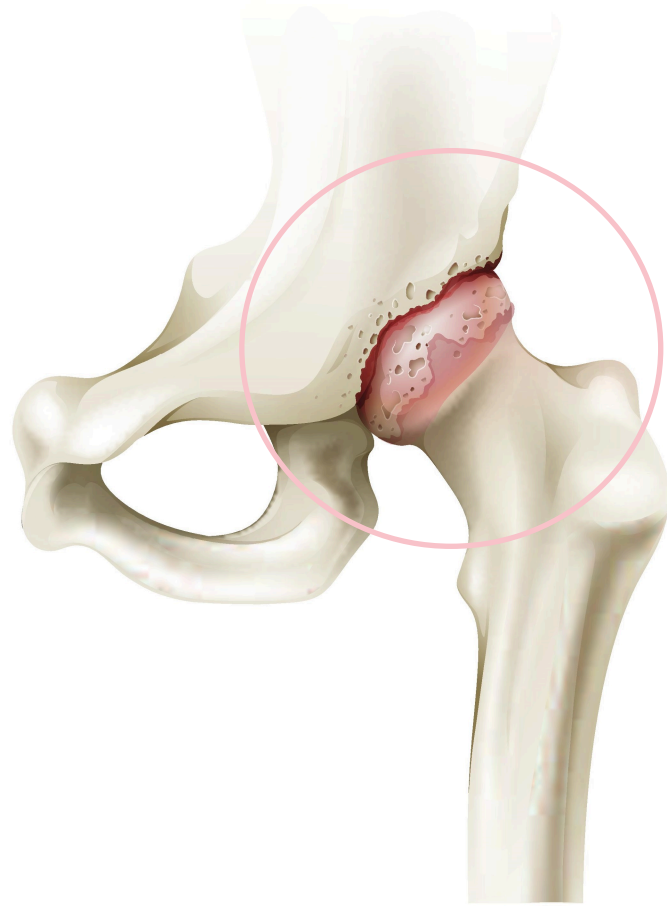
Tom Eide, Professor HBV

Sandra van Dulmen, Professor NIVEL/HBV

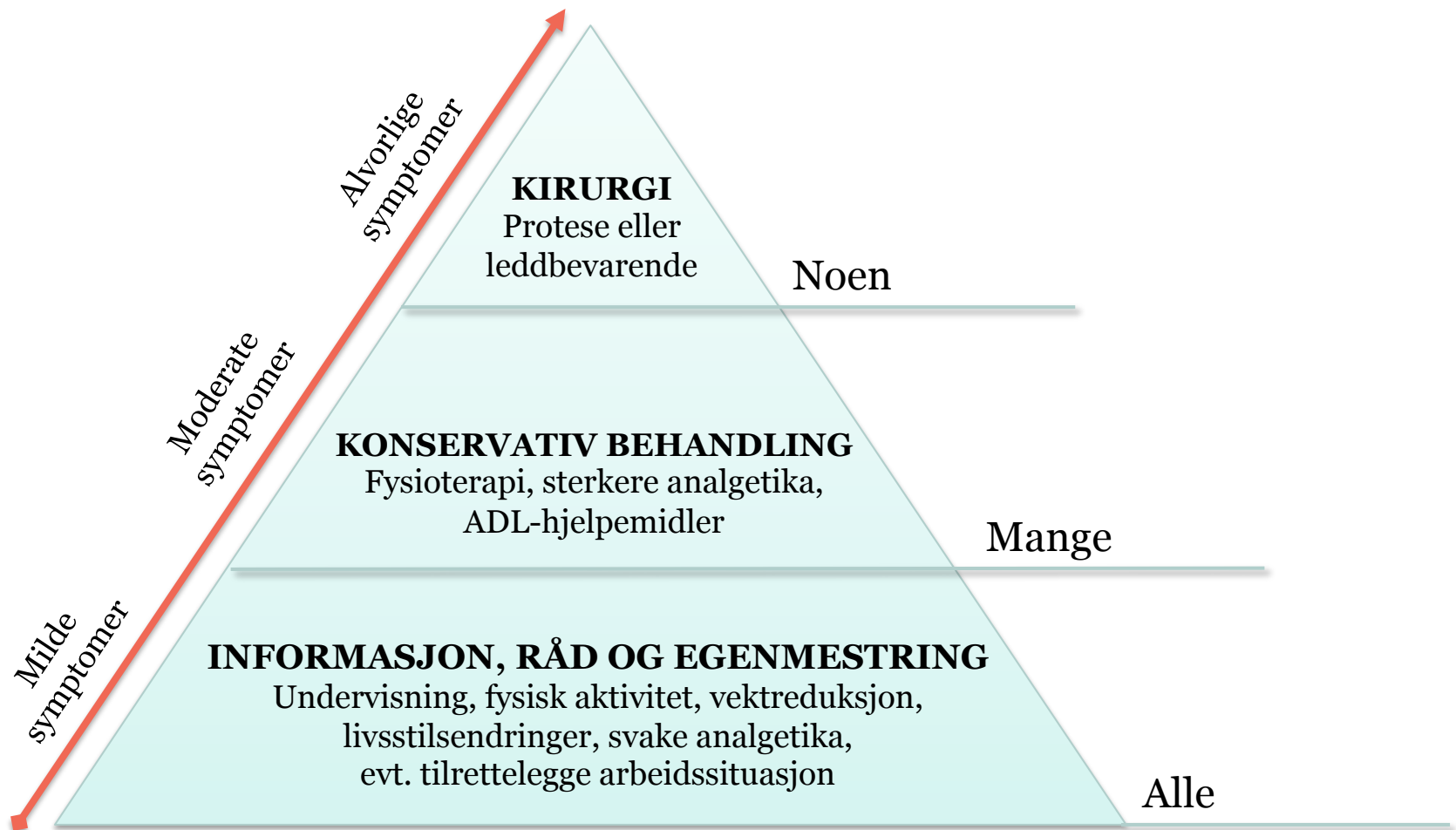
Lukas Månsson, Ortoped og avdelingsleder VVHF

Hilde Eide, Professor HBV

Friskliv ● Læring ● Mestring
- *med brukerne i sentrum*

Behandling ved artrose

L Stefan Lohmander, Ewa M Roos, *Clinical update: treating osteoarthritis, The Lancet, Volume 370, Issue 9605*

Helse- pers[♥]nell- loven

med forskrifter

Pasient- og brukerrettighets- loven

med forskrifter

2015

St.meld. nr. 47

(2008–2009)

Samhandlingsreformen

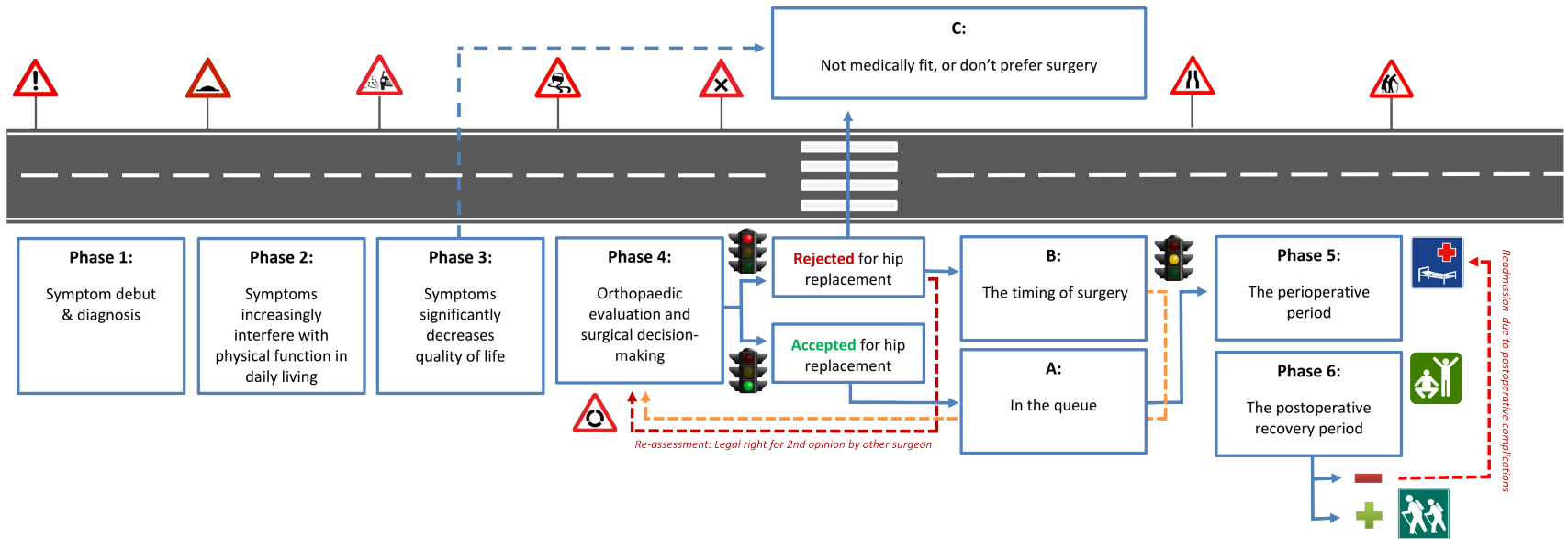
Rett behandling – på rett sted – til rett tid

Doktorgradsprosjekt i tre delstudier

- 1. Kartlegge** hvilke behov pasientene har for informasjon og emosjonell støtte i de ulike fasene i behandlingsforløpet:
  - Kvalitativ studie: Dybdeintervju med 13 pasienter med hofteartrose (artikkel er under fagfelle vurdering)
  - Kvantitativ tverrsnittstudie: 200 pasienter- sammenheng mellom grad av sosial støtte og mestring | livskvalitet og smerte/funksjon 3 mnd etter innsetting av hofteprotese
- 2. Utvikle** web-basert intervensjon: www.hoftami.no
  - Samarbeid mellom forskere, pasienter, helsepersonell og IT-kyndige (Conexus AS)
- 3. Testing** av intervensjonen i klinisk praksis
  - Videoopptak, intervju

Pasienters reise med hofteartrose

Å gå med tannpine, sånn «murrende» tannpine hele tiden- det er ikke noe godt! selv om det ikke er sånn at du «åh, herregud», ikke sant- at du ligger å ynker deg og sånn- så er det der hele tiden. Så du klarer aldri å glemme at du har vondt kan du si.. (Kvinne, 59)

Jeg har så innmari dårlig erfaring med fysioterapeuter. Hadde jeg visst om en som var skikkelig dyktig- da kan jeg gå dit. Men å kaste bort ti, femten behandlinger på en som er null verdt- det gidder jeg ikke lengre

(Mann, 60)

Nei, man fikk tabletter - og jeg er ikke et tablettmenneske. -En tablett, den tar jo bare bort smertene, du blir jo bare verre og verre her i hofta- du blir jo ikke bra av den. (Kvinne, 88)

jeg synes ikke informasjonen er grei, det er ikke noe folkelig språk på dette her, det er det ikke..

(Kvinne, 65)

det er jo først nå i senere tid at det ble karakterisert som så ille at jeg skulle få den operasjonen..

(Mann, 65)

Fase	Pasientens spørsmål	Typiske utsagn
1. Symptomdebut og diagnose	Noe er galt med hofta mi, hva er denne smerten?	<i>Jeg hadde jo merka at jeg hadde vondt i hofta over lengre tid kan du si da. Åsså nevnte jeg det for fastlegen en gang da- ja at jeg gikk og hadde en del vondt i hofta. Det var jo litt sånn til og fra kan du si, men litt smerte hele tiden. Da henviste han meg til røntgen (P3, mann 60 år).</i>
2. Plagene påvirker i økende grad funksjon i dagliglivet	Jeg får ikke gjort det jeg skal, hva kan jeg gjøre?	<i>Det går jo ikke an å ha det sånn. Men de.. nei, man fikk tabletter – og jeg er ikke et tablettmenneske. Og så sa jeg at- en tablett, den tar jo bare bort smertene- den tar jo ikke... du blir jo bare verre og verre her i hofta- du blir jo ikke bra av det (P1, kvinne 88).</i>
3. Plagene nedsetter min livskvalitet	Jeg klarer ikke å leve med disse smertene- bør jeg skifte hofte?	<i>Det er utrolig hva man kan lære seg.. jeg kryper oppover trappen, for jeg har seng på loftet. Det er veldig vondt å gå opp trapper, men jeg har håndtak på begge sider, så enten kryper jeg eller så heiser jeg meg opp med armene (P8, kvinne 65)</i>
4. Ortopedisk vurdering og beslutning kirurgi	Vil operasjon bidra til at jeg kan leve bedre enn jeg gjør nå?	<i>Jeg har lenge vært klar over at det må jeg gjøre en eller annen gang. Men jeg har tenkt at jeg vil gå så lenge som mulig- jeg får gå så lenge jeg orker, og så får jeg ta det når det begynner å bli så ille at det plager meg alt for mye (P3, mann 60)</i>
4a. Timing av kirurgi	Legen sier at jeg må vente før det kan bli aktuelt med operasjon- hva nå?	<i>da har han sagt at det er litt slitt- men det var ikke slitt nok til å opereres. Og da måtte jeg jo bare vente da... til det var modent nok for å si det sånn (P6, kvinne 73).</i>
4b. På ventelisten	Hva bør jeg gjøre i ventetiden før operasjonen?	<i>nå har jeg holdt på med trening 3 ganger i uka siden jul omtrent for å styrke meg til operasjonen. For det er ikke til å legge under en stol at jeg sitter mye mer i sofaen enn det jeg går tur altså. Så jeg bruker ikke kroppen min lengre slik jeg har gjort i alle år (P4, kvinne 70)</i>
4c. Ikke egnet for kirurgi eller ønsker ikke skifte	Hva kan jeg gjøre om jeg ikke skifter hofte?	<i>Jeg vet sannelig ikke.. du hører hva jeg sier- at jeg har kommet dit hen at jeg begynner å lure på om det er lurt med noen operasjon- jeg er ikke så glad i det heller skjønner du.. (P9, kvinne 59)</i>
5. Den perioperative perioden	Hva vil skje på sykehuset?	<i>De var veldig gode å informere meg! Jeg fikk så god informasjon da jeg kom på sykehuset.. i røntgen der.. og senere når jeg kom til operasjon- og det var så bra altså! Jeg synes det var super informasjon! (P10).</i>
6. Rehabilitering	Hva kan jeg forvente meg etter operasjonen?	<i>Jeg fikk jo høre det at det leddet som de setter inn er jo ikke verdt noe som helst uten muskulaturen.. for muskulaturen rundt må bygges opp.. det var den som holdt det på plass- så derfor så valgte jeg å være med på absolutt alt av trening som var (P12 mann 72).</i>

Gjennomgående funn

- Store plager som nedsetter livskvalitet
- Får lite, forventer ikke og etterspør ikke informasjon
- Fastlegen har begrenset tid til oppfølging
- Oppfatter ikke fastleger som spesialister på området

Gjennomgående funn

- Artrose ikke på topp i sykdomshierarkiet
- Fysisk aktivitet og trening er en utfordring
- Motforestillinger mht. å ta smertestillende
- Begrenset nytte av fysioterapi
- «Legespråket» er ikke egnet i pasientinformasjon

Skifte hofte?

- Høye forventninger, kirurgi betyr lys i tunellen: «endelig skal jeg få hjelp..»
- Fornøyde med oppfølgingen på sykehus: «Informasjonen jeg fikk var super..»
- Flere faktorer påvirker beslutning om kirurgi
  - Lege: Harris Hip score, røntgenforandringer
  - Pasient: Mindre smerter og bedre livskvalitet
- Risikovurdering ikke tyngdepunktet i en beslutning
  - Tillitt til helsevesenet
  - Tidligere erfaringer

Hoftami - et verktøy for å øke pasientens helse- og beslutningskompetanse i hele pasientforløpet

